

פרק יח / ברוריה בן-דוד (וייס)

שני עניינים בו:

- א) פרשת השכנת אוהל מועד בשילה וההכנות לחלוקת שאר א"י המערבית.
- ב) תיאור מפורט של תחום נחלת בנימין.

פרק יט / ברוריה בן-דוד (וייס)

סוקר את נחלות שאר השבטים (שמעון, זבולון, יששכר, אשר, נפתלי ודן).

פרק כ / ברוריה בן-דוד (וייס)

לאחר סיכום פרשת ההנחלה והחלוקה בסוף פרק יט עוסק פרק כ בפרשת ערי המקלט (שכולן ערי לויים), כי זמנה של מצווה זו מיד לאחר כיבוש הארץ וחלוקתה. "כי יכרית ה' אלקיך את הגויים אשר ה' אלקיך נתן לך לרשתה וגו'" (דב' יט).

מצוות ערי מקלט בתורה

"מכה איש ומת מות יומת, ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו, ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה" (שמ' כא יב יג). אם להורג לא הייתה כוונה לרצוח "והאלקים אנה לידו" - ה' זימן לידו של הרוצח את המעשה. ה' ייקבע מקום שאליו ינוס הרוצח בשגגה וימצא שם מקלט ומחסה מפני נקמת קרובי הנרצח הנקראים גואלי הדם.

התורה ציוותה לקבוע למטרה זו מספר ערים בארץ ישראל. אחרי כיבוש עבר הירדן מזרחה קבע משה שם שלוש ערי מקלט (דב' ד מא-מג), ולאחר כיבוש ארץ כנען קבע יהושע עוד שלוש ערי מקלט מעבר לירדן מערבה (יהושע כ ז).

לפי מסורת חז"ל מקום מקלט לרוצח בשגגה מחנה לוייה כלומר: חלק המחנה שבו חנו הלויים. "ואת הערים אשר תתנו ללויים. את שש ערי המקלט אשר תתנו לנס שמה הרצח. ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר" (במד' לה ו).

מספרן הכללי של ערי הלויים יהיו ארבעים ושמונה : שש ערי מקלט שלשם ינוסו הרוצחים בשגגה ועוד ארבעים ושתים.

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם : כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען והקריתם לכם ערים, ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה" (במד' לה י-יא). "כי יכרית ה' אלקיך את הגויים אשר ה' אלקיך נתן לך את ארצם, וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם. שלש ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר ה' אלקיך נתן לך לרשתה" וגו' (דב' יט).

כיצד ידעו אם רצח בשוגג או במזיד?

בהגיע ההורג אל עיר המקלט יבוא לפני השופטים היושבים בפתח שער העיר ויודיע להם שהרג אדם בשגגה, ייערך לו משפט, אם יתברר שהרג שלא בכוונה ירשו לו להישאר בעיר המקלט, ואם יתברר שהרג בכוונה ימסרוהו בידי גואל הדם.

עד מתי ישב בעיר מקלט?

עד מות הכוהן הגדול. אחרי מות הכוהן הגדול ישוב לעירו ואז אין גואל הדם רשאי לגעת בו לרעה.

מהן הערים שנקבעו כערי מקלט בעבר הירדן המזרחי?

בצר למזרח נחלת ראובן, שוכנת בדרום עבר הירדן. לדעת חז"ל הייתה מכוונת כנגד חברון שביהודה.

ראמית בגלעד במטה גד, היא רמות גלעד שישבה במרכז עבר הירדן והייתה מכוונת כנגד שכם שבהר אפרים.

גלון קרי גולן בבשן במטה מנשה הייתה בצפון עבר הירדן והיא הייתה מכוונת כנגד קדש בגליל.

הכתובים מנו את ערי המקלט בא"י המערבית מצד צפון לצד דרום. ערי עבר הירדן המזרחית מנו מצד דרום לצד צפון. גם משה ראה את הארץ בעבר הירדן המזרחי מצד דרום לצד צפון, ואת א"י המערבית מצד צפון לצד דרום. (דב' לד).

מדוע חזר הכתוב ומנה את שלשת ערי המקלט בעבר הירדן המזרחי?
עד שלא נבחרו שלוש בארץ ישראל, לא היו שלוש שבעבר הירדן קולטות. שנאמר: **שש ערי מקלט תהיינה**. ולפיכך חזר הכתוב ומנאן כאן.

עבודה בכתב

- (1) כמה ערי מקלט נקבעו בא"י וכמה בעבר הירדן המזרחי?
- (2) לאיזו מטרה נועדו ערי המקלט?
- (3) כיצד ידעו להבחין בין רוצח בשגגה לרוצח במזיד?
- (4) עד מתי ישב רוצח בשגגה בעיר מקלט?

(5) כתבו בלשון הספר :

- א. הורג לא בכוונה.
- ב. נקמת קרוב המשפחה של הנהרג.
- ג. לא בכוונה הרג את חברו.
- ד. ברח.
- ה. לא ימסרו.
- ו. ערים שנועדו למקלט.